

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Impedimentis Matrimonii, Usu Et Divortio

Bosco, Jean a

Lovanii, 1685

Concl. II. Ecclesia potest pro fidelibus constituere aliqua Matrimonij impedimenta, non tantùm prohibentia, sed etiam dirimentia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73448](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73448)

valere & separanda esse eorum Matrimonia, contracta contra ritum veteris legis; satis tamen, dicit aliquis, hoc videtur indicare dum rescribit Livoniens. Episc. in hæc verba: *Quia dispar est ritus Livoniens. de novo ad Fidem Catholicam converforum à nostro: propter infirmitatem Gentis ejusdem concedimus, ut Matrimoniis contractis cum relictiis fratrum utantur: si tamen fratribus decedentibus sine prole, ut semen defuncti, juxta legem Mosaicam, suscitarent, cum talibus contraxerunt.*

15. Ad quid illa conditio: *si tamen &c.* nisi Pontifex judicasset, saltem tamquam Doctor privatus, separandos esse, si secus contraxissent? & quare separandi, nisi quia Matrimonium secus contractum invalidum fuerat? & per quam legem invalidum, nisi per legem veterem? Nam legi Ecclesiæ novæ nondum erant subjecti. Hæc expendenda relinquo Doctoribus.

Judicium
Auctoris.

Ego autem permaneo in communi sententia, quæ docet, ut vidimus, præcisè ex vi legis veteris, non fore irrita Matrimonia, in gradibus, illâ lege prohibitis, contracta. Nisi, inquam, simul ex vi legis naturalis, aut alicujus legis humanæ, eos astringentis, dirimantur. Atque hæc satis pro hoc loco de impedimentis juris divini positivi.

Veniamus ad legem humanam, & examinemus, utrum & hæc ipsa constitui possint impedimenta Matrimonij, non solum merè prohibentia, sed etiam irritantia. Pro resolutione erit

CONCLUSIO II.

Ecclesia potest pro Fidelibus constituere aliqua Matrimonij impedimenta, non tantum prohibentia, sed etiam dirimentia.

16.
Hæretici
aliqui ne-
gant jure
humano
posse consti-
tui impedi-
menta
Matr.

Non defuerunt inter hæreticos, qui negaverint, posse jure humano constitui impedimenta Matrimonij. Eò quòd, sive consideretur Matrimonium civiliter ut contractus, debeat relinqui sub tota libertate, quam de jure naturali habet; sive consideretur spiritaliter, ut Sacramentum, debeat relinqui in sua institutione, factâ à Christo Domino; qui quidem determinavit, quidquid pertinet ad substantiam & validitatem singulorum Sacramentorum, quæ non potest deinceps ullâ lege, vel ab ipsa Ecclesia & Pontifice immutari.

Aversa.

Sed his non obstantibus, certum & apud omnes receptum est (inquit Aversa sup. §. *Satis tamen*) verè posse humano jure constitui aliqua Matrimonij impedimenta, non tantum prohibentia, sed etiam dirimentia, & quidem utiliter & prudenter.

17.
Opposium

Est quæ de fide, definitum in Trident. sess. 24. de Matr. can. 4. *Si quis dixerit, Ecclesiam*

non potuisse constituere impedimenta Matrimonij dirimentia, vel in iis constituendis errasse, ex Trid. anathema sit. Id quæ perpetuâ Ecclesiæ praxi servatum erat: ab antiquo enim constituta fuerunt varia Matrimonij impedimenta, ac deinceps retenta.

Et sicut in veteri Mosaica lege quædam impedimenta constituta fuerunt: ita expediens erat, ut tempore legis novæ constituerentur. Ideoque non fuerunt jure ipso divino ab eodem Christo Domino constituta; quia constitui sufficienter poterant per ecclesiam, in quâ hæc potestas remanebat.

Et ratione etiam suadet: quia jure humano optimè possunt statui conditiones humanorum contractuum, tum ut licitè, tum ut validè celebrentur. Cum ergo Matrimonium sit quidam humanus contractus, optimè poterat ex ipso humano jure subijci hujusmodi conditionibus. Neque id sublatum est per elevationem Matrimonij ad statum Sacramenti: quin imò adhuc ratio Sacramenti præsupponit rationem contractus. Hucusque Aversa.

18.
Resp. ad
arg. Hæreticorum,
ex Aversa.

Quid ergo ad rationem dubitandi ex adverso allatam? Respondet idem Auctor §. & hinc patet: Non necesse erat, ut modus hujusmodi contractus relinqueretur in tota naturali libertate: sed bene poterat restringi & coarctari ad certas conditiones & qualitates personarum, quæ conditiones non erant alioquin præfixæ ex ipso jure naturæ, sicut planè in alijs contractibus factum est.

Necesse tamen erat, ut modus hujus Sacramenti permaneret semper in eadem institutione, factâ à Christo Domino, & verè nullâ humanâ potestate poterat immutari. Sed institutio Christi fuit, ut contractus legitimus cõjugalis esset Sacramentum: quare nullatenus fieri potuisset in Ecclesia, ut talis contractus non esset Sacramentum, aut alius, quàm contractus legitimus, esset Sacramentum. Sed Christus non instituit nec determinavit, quisnam esset legitimus contractus, sed hoc reliquit in humana potestate, sicuti antea erat. Hæc ille. Vide quæ de hac re diffusè disputavimus Sect. 9. præced. Partis Conclus. 3. ubi de nova lege Trid. irritante Matrimonia claudescunt.

Sed dicit aliquis: Matrimonium est remedium contra morbum concupiscentiæ; sed ille morbus extendit se ad omnes nullo impediente; ergo similiter & Matrimonium se extendere debet, cum medicina debeat ex opposito respondere morbo.

19.
Obiectio.

Respondet Doct. Seraphicus 4. dist. 34. Resp. D. a. 1. q. 1. n. 12. *Morbus ille aliter remediabilis Bonav. est, quàm per Matrimonium, ut puta per continentiam.*

20.
Secunda
Obiectio.

Si rursus objicias: Nullum aliud Sacramentum habet impedimentum, quin si aliquis suscipiat de facto, susceptum sit. Ergo similiter videtur in Matrimonio, quòd qualicumque sit aliquis, tamen si de facto contrahit, suscipit Matrimonij Sacramentum.

Respondet D. Bonaventura sup. num. 11. *Solvitur ex Ratio eod.*

Ratio quare hoc Sacramentum magis habeat impedimentum, quam alia, est duplex. Vna est ratione causa efficientis; quia quamvis omnia sacramenta sint à divina institutione, & humana dispensatione; tamen hoc Sacramentum maximè consistit in humana dispensatione; quia per consensum contrahentium oritur; nec habet dispensatorem determinatum. Alia ratio est, ratione finis; quia cum omnia sacramenta sint in remedium, istud non tantum est remedium, sed etiam in officium, & cum alia sint spiritualia, huic conjuncta est actio carnalis, scilicet conjunctio, quæ est per coitum, & ideo facilius recipit impedimenta.

Quare Sacrament. Matr. potius recipiat impedimenta quam alia Sacramenta.

21. **Objeitur 3.** Matrimonium est insolubile vinculum; ergo si contrahatur, nunquam dirimitur; ergo nullum est impedimentum, quod dirimat jam contractum.

Resp. Doct. Seraph. Respondet Doct. Seraphicus ibid. num. 14. Quod est vinculum insolubile, ex quo ligat; sed possibile est aliquos ineptos esse, ita ut hoc vinculo non vinciantur.

22. **Objeitur 4.** Denique, dicit aliquis: Matrimonium, cum sit Sacramentum, operatur Deus: sed divina operatio non habet impedimentum, cum Deus sit agens nobilissimum: ergo Matrimonium non habet impedimentum.

Solutio. Respondeo ex eod. Doct. Quod divina operatio non potest impediri ubi Deus operatur ut tota causa, sed non est sic in Matrimonio; immò necesse est intervenire consensum legitimum. Præterea, operatio ista præsupponit materiam in qua. Hæc ille.

23. **Conclusio.** Igitur propter hæc argumenta, quæ satis clarè soluta sunt, & aliis modis solvi possent, si foret necessarium, non est recedendum à communi Catholicorum sententiâ, jam definitâ, ut dictum est, & usu ipso expressâ in antiquis Canonibus, & à priscis Pontificibus, dum varia hujusmodi impedimenta instituerunt, quæ usque modò inter fideles cautè observata sunt.

24. **Non obstat quod Matr. sit de jure naturæ.** Nec etiam obstat; quod Matrimonium sit de jure naturæ, saltem latè dicto, quod est super omnes leges humanas: quippe (ut benè respondet Esparza de Sacram. q. 115.) Matrimonium, prout est in officium naturæ, & secundum suum conceptum substantialem, abstractum à modo & circumstantiis, soli subest juri naturæ. Cæterum hoc non tollit, quominus simul subsit juri humano quoad modum & circumstantias, quatenus est contractus civilis, aut habet adjunctam sibi rationem Sacramenti. Quia sub hac ratione possunt plura diversis temporibus & respectu diversarum personarum modò esse convenientia, modò non, de quibus proinde oportet, ut determinent leges humanæ. Ita hic Auctor.

Ecclesia potest ponere impedimenta. Si autem aliquis interroget: ecquæ leges humanæ? An civiles? Num Ecclesiasticæ? Conclusio nostra respondet: Ecclesia potest constituere aliqua impedimenta.

25. **Objeitur.** Sed dicit aliquis, Quomodo Ecclesia id potest facere, quandoquidem Matrimonium sit contractus civilis, potestas autem Ecclesiæ

solum se extendat ad res spirituales? An fortè, quia à Christo elevatus est ad dignitatem Sacramenti? Sed per illam elevationem non amittit naturam suam, sed in natura permanit invariatus, & sic invariatus præsupponitur, tamquam Materia, ESSE Sacramentali; veluti panis & vinum, quæ sunt materia Sacramenti Eucharistiæ, & præsupponuntur ESSE Sacramenti, sunt verè res temporales, circa quas Ecclesia nihil propterea disponere potest, sed sola potestas secularis; nam ex legum civilium taxatione pretia eorum dependunt, & emptio atque venditio sic vel aliter facta, valida ac invalida constituitur.

Si dixeris: panis est materia transiens, contractus autem permanet cum Sacramento; immò est ipsum Sacramentum. Contrà: aqua permanet in Sacramento Baptismi, immò est ipse Baptismus partialiter; similiter oleum pars Sacramenti extremæ unctionis, & Confirmationis; & tamen circa eas materias sola potestas civilis seu secularis disponit.

Deinde, etsi inter fideles contractus Matrimonij semper foret Sacramentum; in infidelibus tamen separatur ratio contractus à ratione Sacramenti; adedque in Sacramento Matrimonij duæ inveniuntur formalitates, scilicet formalitas contractus, & formalitas Sacramenti realiter separabiles, etiam apud fideles, juxta alibi dicta. Quamvis ergo Ecclesia possit disponere quidpiam circa formalitatem Sacramenti, haud equidem circa formalitatem contractus.

Immo ne quidem rationem Sacramenti subijci auctoritati Ecclesiæ, videtur probari hoc argumento: Non potest Ecclesia facere, quòd verba consecrationis, à vero Sacerdote dicta, super veram panis materiam, cum debita intentione, non convertant eam in corpus Domini. Similiter non potest facere, nè maneat verè baptizatus, qui volens abluitur à me, rectam intentionem habente, & legitima verba pronuntiante: ergo nec poterit Ecclesia facere, quòd contractus Matrimonialis, initus ab his, qui volunt Sacramentum conficere, sit veri Matrimonij verus contractus, & tamen non sit Sacramentum. Igitur non dantur impedimenta Matrimonij, quæ Sacramenti, sed tantum Matrimonialis contractus, quæ contractus. Atqui quæ contractus præcisus à ratione Sacramenti, non intelligitur esse Sacramentum; ergo nec subjectus Ecclesiæ potestati. Et hinc Ecclesia non statuit impedimenta, ut infra dicitur, contractui Matrimoniali, inito inter infideles, utpotè qui non sit Sacramentum; & per consequens neque potest constituere pro Matrimonio inter fideles, supposito quòd fideles possint separare, & de facto separant rationem Sacramenti à ratione contractus.

Nec sufficit dicere; contractus inter fideles potest esse Sacramentum; nam etiam panis & vinum, seu potius species panis & vini possunt esse Sacramentum Eucharistiæ; item

Præcluditur evasio.

26. In Matr. inveniuntur duæ formalitates.

27. Probatur rationem sacramenti non subijci auctoritati Ecclesiæ.

28. Occurrit responsioni.

aqua Sacramentum Baptismi, & oleum Sacramentum Extremæ unctionis; & tamen, antequam sint Sacramentum, Ecclesia nihil circa ea disponit.

Non etiam satisfacit: Pontificem de facto posuisse impedimenta Matrimonij, ergo & posse. Respondebitur enim Primò: potuisse hæc impedimenta ponere auctoritate Ordinariâ Regiâ in regno suo, & in alijs regnis delegatâ; ideoque in Gallia Matrimonia clandestina adhuc esse valida: quia nondum fuerunt adhuc legitimè interdicta; non enim auctoritate Ordinariâ, quia Trid. Concilium non fuit Rex Galliæ; non delegatâ, quia interdicerentur à Concilio, Rege & Regno contradicentibus: & addetur, in Hispania esse invalida, non quia interdicta à Concilio, sed quia interdicta à Catholico Rege, Concilij petitione adveniente; non secus ac si ego proponerem Regi eidem talem legem, & ipse ferret, obligarentur subditi ratione legis, non meâ propositione.

Quare in Gallia n. r. clandestinum adhuc sit validum.

29. Secundò; Reges esse homines, & sæpè excedere limites suæ auctoritatis, sese in res Ecclesiasticas ingerendo, cumque & Pontifices etiam homines sint, non prodesse resolutioni exempla, sed rationes fortes desiderari; si enim exemplis standum esset, multa in vitis & gestis Pontificum inveniremus, quæ imitaremur vel invito Decalogo.

Tertiò: Pontifices suam opinionem secutos, sed hoc non tollere, quin Reges sequi possint contrariam. Ita hanc veritatem impugnat disputationis gratiâ Caramuel Theol. Sacramentalis I. edit. n. 1346. circa finem.

30. Respondeo breviter, tametsi Pontifices non sint infallibilis sanctitatis in suis actionibus moralibus, & ideo non oporteat omnia illorum gesta imitari; equidem sunt infallibilis veritatis in suis definitionibus, maximè cum Concilio Generali.

Cum ergo in Concilio Trid. auditis plurimis rationibus in contrarium, ut alibi diximus, definitum sit, Ecclesiam habere hanc potestatem, amplius non potest Catholicè de ea dubitari; ita ut non debeat imposteriorum vocari hæc veritas opinio tantum, sed doctrina, cui non potest subesse falsum; ac proinde per eam tollitur, quin Reges sequi possint contrariam, id est, quin Reges possint Ecclesiam impedire in usu hujus potestatis, & teneantur impedimenta constituta observare, nisi Ecclesia ob majus bonum eis condescendat, dum videt legem suam in aliquibus locis non observari. An autem etiam ipsi Reges possint statuere impedimenta, est alia quæstio, inferius decidenda.

31. Nunc satisfacere oportet alijs argumentis superius ex adverso adductis. Atque in primis, certum est, contractum Matrimoniale esse contractum humanum & civilem, qui, saltem inter infideles, realiter separatus existit à ratione Sacramenti; & ideo circa eum, sic separatam, disponit potestas civilis, & fortè Ec-

clesiastica non potest disponere, ut statim videbimus: at verò inter fideles nunquam existit realiter separatus, ut plurimi docent, aut saltem non licitè, ita ut ex institutione Christi debeant fideles, contrahentes Matrimonium, velle conficere Sacramentum, quod satis est, ut Pontifex circa eum possit disponere, etiam dum per malitiam contrahentium non est Sacramentum; quia saltem debet esse Sacramentum; jam autem ratio Sacramenti, tamquam dignior, trahit ad se formalitatem contractus, tamquam minus dignam; & ideo, si fideles attentarent separare rationem contractus à formalitate Sacramenti, non dubium quin per Ecclesiam possent puniri.

Nunquid simile aliquid reperitur in materiis aliorum Sacramentorum, aqua v. g. oleo, pane, vino? Nónne hoc ipso quòd existunt, sunt tota aut partialis materia Sacramenti, aut necessariò debent esse, veluti contractus Matrimonialis, hoc ipso quòd existit inter fideles, est aut saltem debet esse Sacramentum? Nihil manifestius, quàm oppositum.

Præterea: quis disposuit, panem debere esse azimum, ut licitè consecratur in Ecclesia latina? Nunquid Reges & Principes sæculares? Quid evidentiùs quàm Ecclesiam id disposuisse?

Putasne Ecclesiam non posse prohibere certam speciem vini, ne in ea fiat consecratio? Quis præscripsit modum benedicendi Oleum infirmorum? & oleum Confirmationis? Nónne Ecclesia? Cur ergo similiter non poterit disponere circa contractum Matrimonij, ut tali vel tali tempore fiat, inter has aut illas personas?

Si dixeris; inde tantum sequitur, quòd Ecclesia possit prohibere Matrimonium, secus irritare; sicuti non potest irritare consecrationem in pane fermentato, ut vino alterius speciei.

32. Respondeo, disparitatem esse; quòd Christus pro materia Eucharistiæ instituerit verum panem, & verum vinum; jam autem panis fermentatus, est verus panis, & vinum alterius speciei, verum vinum; & ideo sive Ecclesia, sive Princeps sæcularis non potest irritare consecrationem, nisi per suum præceptum destruat substantiam panis & vini; quod impossibile est, quia præceptum non est, nisi actus voluntatis præcipientis, à quo sicuti non dependet substantia panis & vini in suo fieri, ita nec in suo consecrari; ut minus manifestum est.

At verò Christus instituit, seu potius elevavit legitimum contractum Matrimonij ad dignitatem Sacramenti; hic autem contractus in suo fieri dependet à voluntate Superioris, nõ minus, quàm alij contractus civiles, qui recipiunt non solum legem prohibentem, sed etiã irritantem; non in quantum sunt aliquid physicum, sic enim dependent à solâ voluntate contrahentium; sed in quantum sunt ens ali-quod morale, id est, in quantum inducunt mutuum obligationem; contractus quippe definitur: *utroque oblatio*, l. Labeo, 19. *Quid sit cõff. tractus.*

32. Aqua hoc ipso quòd existit, est aut debet esse materia Baptismi.

Ecclesia disposuit panem in Euchar. debere esse azimum.

33. Obiectio.

Solvitur.

31. Satisfit alijs argumentis.

ff. de Verb. signif. five : Signum externum practicum, ulro citroque obligationem ex consensu contrahentium pariens.

34. Obligatio eius dependet etiam a voluntate superioris.

Quæ utique obligatio, cum sit ens aliquod morale, in suo fieri dependet, non tantum ex voluntate contrahentium, sed etiam ex voluntate Superioris contrahentium; ita ut si Superior nolit talem contractum valere, quidquid contrahentes intendant, contractus nullam inducat obligationem, & per consequens non fit verus contractus. Quid ergo mirum, si non fit Sacramentum?

Interim, ut superius adhuc diximus, nec Ecclesia, nec Princeps sæcularis potest facere, ut, si verus & validus sit contractus inter fideles, non sit etiam Sacramentum. Atque in hoc est paritas inter hoc Sacramentum, & alia supra adducta. Tota proinde disparitas oritur ex parte contractus, qui, sicut antequam elevaretur ad dignitatem Sacramenti, subiectus erat legibus humanis, instar aliorum contractuum, ita & modò est. Sed quoniam hodie Sacramentum est, cum antea non esset Sacramentum, idè jam subijcitur legibus Ecclesiasticis, tamquam res sacra, cum antea non foret subiectus, tamquam res omninò profana & civilis. Et quamvis aliquando fieri posset, ut non esset Sacramentum, defectu intentionis, equidem esse deberet, & sic meritò etiam in eo casu manet legibus Ecclesiæ subiectus.

Quare Matr. hodie sit subiectus legibus Ecclesiæ.

35. Obiectio.

Restat adhuc una obiectio: Potestas civilis nil disponere potest circa Sacramentum Matrimonij, licet sit simul contractus civilis: ergo nec potestas Ecclesiastica disponere quidquam potest circa contractum Matrimonij, licet simul sit Sacramentum. Patet Consequentia: quia utrobique est eadem respectiva potestatum & materiarum distantia. Dicendum itaque est, utramlibet potestatem circa solam rationem formalem sibi correspondentem agere, ac disponere validè ac licitè posse; nec valere legem alterutrius potestatis, quatenus transilientis eos limites, nisi ex conniventia & suffragio potestatis alterius.

36. Solvitur. Esparza.

Respondet Esparza sup. art. 6. ad 4. Causa superior potest virtute suâ attingere effectus causarum inferiorum; tamen eadem causæ inferiores attingere similiter nequaquam possunt effectus proprios & peculiare causæ superioris. Potestas autem humana, supernaturaliter elevata à Deo, eo ipso constituitur in ordine superiori respectu potestatis humanæ purè naturalis, & non similiter elevata à Deo. Mirum igitur non est, quòd Ecclesiastica potestas possit legibus suis dirigere operationem, quâ simul ac indivisim perficitur & contractus & Sacramentum; atque potestas sæcularis ad id ipsum minimè sufficiat. Hæc ille.

Verùm (reponit quispiam) hoc est quod quæritur, an potestas sæcularis ad id ipsum minimè sufficiat, five, an id competat Ecclesiasticæ potestati privatè ad potestatem civilem. Et verò satis multi docent, non compe-

tere soli Ecclesiæ, sed etiam Principi sæculari ex natura suæ potestatis, aliis oppositum assentibus.

Quid ego sentiam, aperiã sequenti Conclus. si præmifero, potestatem Ecclesiæ in hac materia, non extendere se ad infideles. Quoniam (inquit Sanchez lib. 7. disp. 1. n. 3.) cum sint extra Ecclesiæ gremium, nullâ jurisdictione in eos gaudet; atque idè constitutionibus Pontificiis minimè arctantur, ut fatetur expressè Innoc. 3. c. Gaudemus, De divortijs; adducto Pauli testimonio 1. ad Corinth. 5. Quid enim mihi de iis, qui foris sunt judicare?

Hæc sunt verba Pontificis ad quæstionem: *Probatum Vtrum Pagani uxores accipientes, in secundo, vel tertio, vel ulteriore gradu sibi conjunctas, sic conjuncti debeant post conversionem suam in simul remanere, vel ab invicem separari? Super quo taliter respondemus, quòd cum Sacramentum conjugij apud fideles & infideles existat, quemadmodum ostendit Apostolus dicens: Si quis frater infidelem habet uxorem, & hæc consentit habitare cum eo, non illam dimittat: & in præmissis gradibus (scilicet ab Ecclesia prohibitis) à Paganis quoad eos Matrimonium licitè sit contractum, qui constitutionibus Canonici non arctantur (quid enim ad nos, secundum Apostolum eundem, de his quæ foris sunt judicare?) in favorem &c.*

37. Potestas Ecclesiæ nõ extendit se ad infideles. Sanchez.

Vbi Gloss. Verb. Constitutionibus, inquit: *Quæ non arctant, nisi illos, qui subsunt Ecclesiæ directè: sed indirectè benè compelluntur, inf. de Vsur. Post miserabilem.*

38.

Igitur infideles non arctantur directè legibus Pontificiis, five prohibentibus, five dirimentibus Matrimonium, in quantum tales sunt, id est, in quantum latæ à Pontifice tamquam supremo Principe Ecclesiæ in spiritualibus. Alioquin posset Pontifex, tamquam Princeps temporalis, præscribere impedimenta Matrimonij infidelibus, sibi temporaliter subiectis, eodem modo, quo alij Principes temporales queunt id facere, ut jam edissero.

Infideles nõ arctantur directè legibus Pontificiis quæ tales.

CONCLUSIO III.

Princeps sæcularis statuit impedimenta Matrimonij pro infidelibus. Possit statuere pro fidelibus, nisi Pontifex sibi illa reservasset.

PRima pars est communis, & ratio in promptu est, quia, ut dictum fuit, illa impedimenta non sunt aliud, quàm leges prohibentes vel irritantes Matrimonium; veluti ergo infidelibus, sibi subiectis, potest prohibere alios contractus civiles, eosque irritare; quid ni etiam possit eis prohibere contractum Matrimonij, eumque irritare? Non dubito quin

39. Probatum 1. pars Conclus.